

BŰNMEGELŐZÉSI PROGRAMOK EURÓPÁBAN ÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN

1. A kortalan bűnmegelőzés

A bűn már az emberiség kezdete óta ismert olyan jelenség, amelyről tudjuk, hogy teljesen felszámolni nem lehet, legfeljebb kísérletet tehetünk a mérséklésére. A történelem folyamán a különböző társadalmak különböző módszerekkel próbálták meg útját állni a bűnözésnek, mely próbálkozások alatt az idő folyamán a felhasznált eszközök között szerepelt az elrettentés, a megtorlás és a megelőzés intézménye is. Ezek az eszközök koroktól és ideológiáktól függően váltották egymás, de előfordult az is, hogy a fenti eszközöket kombinálva próbálták meg a legjobb megoldást megtalálni. Ezek közül az utóbbi időben egyre inkább a megelőzés kerül előtérbe, és ennek igazolásaképpen már jó ideje egyre többször felhangzik a már-már szállóigévé vált a „jobb megelőzni a büntetést, mint büntetni azokat”¹ kifejezés.

A bűncselekmények elkövetésében, a bűnözésben is azt keressük, hogy miért, milyen okok és feltételek következtében jönnek létre, s milyen eszközökkel lehetne ezeket az okokat és feltételeket úgy megváltoztatni, hogy a büntetőjogi normasértések száma csökkenjen, s a jogkövető magatartási formák szerepe szélesedjen.² A bűncselekmények számának emelkedése pedig jelentős módon kihat a polgárok biztonságérzetére és amennyiben az elkövetések számának emelkedése a közterületen elkövetett bűncselekmények irányába tolódik el, ebben az esetben jelentős hatása van a közbiztonságra is. Ennek ellenére a gyakorlatban a közbiztságot a legtöbben még mindig elsősorban rendőrségi³ problémának tekintik és nem mindenhol egyértelmű, hogy milyen feladataik vannak az önkormányzatoknak vagy a társadalmi szervezeteknek a bűnmegelőzésben. Természetes és a rendőrségi törvény is deklarálja, hogy a rendőrség feladata a közbiztonság védelme és a belső rend megteremtése. A belső rend védelme körében látja el a bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatokat. A bűnözés alakulásának ismeretében, a kriminológiai, szociológiai kutatások tapasztalatainak függvényében elmondható, hogy a bűnözés alakulásában rövidtávon mérséklődés nem várható, azon felül a rendőrség önmagában képtelen számottevő eredményre a bűnözés megállításában. Ebből következően egyik állam sem képes csak állami eszközökkel megvédeni az állampolgárokat attól, hogy bűncselekmény áldozatává váljanak.

Elméletben mindenki egyetért azzal, hogy már a különböző szabályok megalkotásakor is érvényre kellene juttatni a bűnmegelőzés érdekeit és szempontjait, a

¹ Cesare Beccaria fogalmazott így 1764-ben

² Vigh József: A bűnmegelőzés elméleti és gyakorlati kérdései in. Bűnözés és bűnmegelőzés a válságrégiókban. Budapest, 1999. 63. o.

³ A Rendőrség bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatokat ellátó állami, fegyveres rendvédelmi szerv. 1994 évi XXXIV. törvény a rendőrségről 3. § (1) bek.

gyakorlatban azonban sem a jogalkotásban, sem az élet más területén nem érvényesültek, vagy ha mégis, csak elvétve, a bűnmegelőzés szempontjai.⁴ A bűnmegelőzés nagyon sokáig háttérbe szorult a bűnüldözéssel történő összehasonlítások során, azonban létjogosultságát mi sem bizonyítja jobban, hogy amikor egy bűnüldözéssel összefüggő törvény elkészül vagy egy nemzetközi szerződés aláírására sor kerül, akkor a bűnüldözés fogalma mellett a bűnmegelőzés is kifejezésre kerül.

A következőkben nem kívánom a bűnmegelőzés elméleti szintű kifejtését megejteni, hanem arról szólok pár szót, hogy magának a bűnmegelőzésnek milyen megjelenési formái lehetnek, ha arról beszélünk, hogy nemzetközi bűnmegelőzés. Itt ketté kell választani a különböző szintű kezdeményezéseket, hiszen nem lehet ugyanazokat a feladatokat elvárni egy nemzetközi szervezet által felvállalt bűnmegelőzési koncepciótól, mint mondjuk egy helyi közösség által képviselt, a köz érdekében szerveződő bűnmegelőzésre koncentrált csoporttól. Egyre több országban tartják úgy, hogy fokozottabb jelentőséget kell tulajdonítani a bűnmegelőzésnek és ezzel párhuzamban egységes az a nézet is, hogy ez a tevékenység nem csak rendőrségi, hanem államtársadalmi feladat. Ennek a felismerésnek köszönhetően civil szervezetek is egyre inkább bekapcsolódnak a különböző bűnmegelőzési programokba, sőt ahogy látni fogjuk, egyre inkább a civil kezdeményezésekből alakulnak ki azok a programok, amelyekhez a rendőrség csak támogatást nyújt. Azt pedig már nyugat - európai példák is bizonyítják, hogy mára már elengedhetlenné vált a lakosság széleskörű és közvetlen bevonása a bűnmegelőzési munkába.

A megelőzés fontosságát a társadalmat irányító szervezetekben tevékenykedőknek fel kell ismerniük. De ez önmagában még mindig kevés, hiszen a társadalom érzékenységének olyan fokot kell elérnie, amely lehetővé teszi akár a pozitív-nevelő (jutalmazó), akár a kényszer-nevelő (büntető) intézkedések befogadását, megvalósítását.⁵ Nem kíván külön bizonyítást az sem, hogy a bűncselekmények jelentős részének sértettei az állampolgárok, így a bűnelkövetés lehetőségeinek, az áldozattá válás kockázatának csökkentése, azaz a megelőzés is az állampolgárok együttes érdeke. Természetesen nem lehet ezt a feladatot kizárólag az egyén és az általa létrehozott önszerveződések gondjaira bízni anélkül, hogy az állami támogatást a hátuk mögött ne éreznék, hiszen a helyi kezdeményezések nem helyettesíthetik az állami szinten felépített bűnmegelőzési stratégiákat. Ezért nagy jelentőségű, hogy Magyarországon is szóba került a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának kérdése. Megszületett az 1002/2003. (I. 8.) Kormányhatározat a bűnmegelőzés hatékonyságának növelése érdekében szükséges egyes kormányzati feladatokról, mely rendelkezik arról, hogy a bűnözés és a bűnelkövetők elleni fellépés mellett a bűnözést kiváltó jelenségek ellen egyidejűleg és azonos intenzitással kell fellépni a küzdelmet. Ebben került meghatározásra egy cselekvési program a bűnmegelőzés hatékonyságának növelése érdekében szükséges időszerű feladatokról.

Amennyiben az egyén, a szűkebb közösség, majd pedig az ország szintjén rendeztük a megelőzés kérdését, akkor nem tekinthetünk el az egyre szűkülő világunkban attól, hogy ezt egy országok közötti, nemzetközi szintű együttműködésben is megvalósítsuk. Természetesen itt mindenképpen figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy különböző szinteken, különböző stratégiára van szükség. A nemzetközi összefogás szükségességét

⁴ Felmérjük, hogy mi ellen kell védekezni - Hegedüs András helyettes államtitkár „az új típusú bűnmegelőzésről”, Népszabadság 2002. július 23.

⁵ Irk Ferenc: Társadalom, gondtalan bűnözés, megelőzés. BM Könyvkiadó, Budapest, 1990. 114. o.

húzza alá továbbá az a tény is, hogy a határokon átlépő bűnözés múlt századi felerősödése a jövőben feltehetőleg csak fokozódni fog és még összetettebb lesz. Már napjainkban sem csak egy-két országot érintő kapcsolatokkal rendelkező bűnözői csoportok tevékenykednek, hanem kontinenseket behálózó szervezetek működnek. Következésképpen most már ezen a szinten van szükség az együttműködésre, és nem csak a bűnüldözés, hanem a bűnmegelőzés területén is. Ezt a kedvezőtlen tendenciát a jelentősebb, több országot tömörítő szervezetek is kivétel nélkül felismerték és ezért vették fel céljaik közé a bűnmegelőzést. Természetesen a különböző bűnözési struktúrákhoz eltérő bűnmegelőzési modellek alkalmazása szükséges és ennek során mindenképpen figyelembe kell venni a különböző országok gyakorlatát is, hiszen az így megismert rendszerek alapján sokkal hasznosabban lehet adaptálni a hazai körülményekhez igazítva a már bevált programokat.

Az eddig elmondottakra tekintettel a következőkben először a jelentősebb nemzetközi szervezetek bűnmegelőzési koncepcióit kívánom felvázolni, miután ezen szervezetekben Magyarország is képviseli magát, így az ott vállalt feladatok ránk is kötelező érvénnyel bírnak. Ezután három olyan program rövid jellemzését próbálom bemutatni, mely programok közös vonásai, hogy az Egyesült Államokból⁶ indultak útjukra, majd Angliában és alapvetően az angolszász országokban váltak ismertté, és később így kerültek bevezetésre más országokban, köztük Magyarországon is.

2. Nemzetközi szervezetek

2.1. Az ENSZ

Az ENSZ Kábítószer Ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala⁷ azért került létrehozásra, hogy az ENSZ képes legyen teljes kapacitással a kábítószer ellenőrzési, bűnmegelőzési és a nemzetközi terrorizmus összes formájával. Ennek során nem csak a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények megelőzésével foglalkozik, hanem programjai sorában szerepel a pénzmosás, korrupció, emberkereskedelem és az országokon átvívelő szervezett bűnözés elleni fellépés támogatása.

2.1.1. Nemzetközi Bűnmegelőzési Központ

Az ENSZ a korai években felismerte a bűnmegelőzés és a bűnüldözés fontosságát, ezért már 1948-ban létrehozta az első hivatalát a nemzetközi bűncselekmények elleni küzdelem céljából⁸. Az ENSZ Kábítószer Ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala részeként működő Központ 1997-ben került felállításra. Felelős a bűnmegelőzésért, a bűnüldözésért és a büntetőjog reformjáért is, valamint különös figyelmet fordít a nemzetközi szervezett bűnözésre, a korrupcióra és az emberkereskedelemre. A tagállamokkal együttműködve

⁶ Igaz, hogy napjainkban majdnem mindenki Európára és az Európai Unióra koncentrál, ami természetes egy évvel az Unió csatlakozásunk előtt, azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy a bűnözési hullám emelkedésével az Egyesült Államokban éveken korábban szembesültek, mint Európában. Ez abból adódik, hogy a XX. századi demokratikus fejlődés ott korábban jelentkezett, mint a mi kontinensünkön., így a negatív jelenségek is korábban kerültek a felszínre, mint nálunk. Az ott felmerült példák ismeretében sok mindenre másképp kell reagálnunk azért, hogy az ott elkövetett hibákat ne kövessük el mi is.

⁷ The United Nations Office for Drug Control and Crime, (ODCCP)

⁸ The Centre for International Crime Prevention

tevékenykedik azért, hogy a jogszabályok egységesedjenek, segítsék a stabil büntetőjogi rendszer kidolgozását és küzdjenek a növekvő számú nemzetközi bűncselekmények ellen.

2.1.2. A ENSZ Bűnmegelőzési és Bűnügyi Igazságszolgáltatási Bizottsága⁹

A Központ támogatja azon kormányközi testületek munkáját, melyek nemzetközi szinten kívánnak stratégiákat és intézkedéseket kidolgozni a bűnmegelőzés a büntetőjogi rendszer fejlesztése érdekében a jelenleg 40 tagállamot számláló központ útmutatásokat készít elő annak támogatására, hogy milyen módon formálják a nemzetközi bűnmegelőzést és bűnüldözést. Ennek érdekében meghatározott időszakonként konferenciákat szervez bűnmegelőzés tárgyában.

2.2. Az Európa Tanács

A Miniszterek Bizottsága 1987. szeptember 17-én fogadott el egy ajánlást a bűnmegelőzés szervezetről a tagállamokban. Megállapították, hogy a bejelentett bűncselekmények száma fokozatosan növekszik és a büntetőjogi intézkedések nem elég hatásosak, ezért azokat ki kell egészíteni a bűnmegelőzés különböző formáival. Itt a szociális megelőzés és a szituációs megelőzés is szerepet kell, hogy kapjon.

Az 1531-es számú javaslat pedig a városokban tapasztalható biztonságról és bűnmegelőzésről szól. Ez a javaslat kimondja, hogy a biztonság hiánya az egyik legfőbb probléma a városi társadalomban, amit a kisebb és nagyobb bűncselekmények számának emelkedése és elkövetési módjának eldurvulása okoz. Emellett növekszik a szélsőséges megmozdulások száma, az idegen és fajgyűlölet. Ezen jelenségek miatt változtatni kell az addig használt módszereken és új stratégiákat kell kidolgozni. Keresni kell az együttműködést a gazdasági és szociális élet szereplői között, vissza kell állítani a családot, az iskola és a polgári társadalom szerepeit. Ezt országos és európai szinten egyaránt meg kell tenni. Ennek érdekében meg kell kezdeni kiépíteni az Európai Bűnmegelőzési Hálózatot, és ki kell dolgozni egy stratégiát a bűncselekmények visszaszorítása érdekében.

2.3. Az EUROPOL

Az EUROPOL célja – az Európai Unióról szóló szerződés K1 cikk (9) bekezdésén alapuló tagállamok közötti együttműködés keretein belül – az egyezményben meghatározott intézkedések alkalmazása útján, a tagállamok illetékes hatóságai teljesítőképességének és együttműködésének javítása a terrorizmus, az illegális kábítószer-kereskedelem és a nemzetközi szervezett bűnözés egyéb formái megelőzésében és leküzdésében; amennyiben tényleges támpontok vannak egy szervezett bűnözői struktúra fennállására és az említett bűnözési formák két vagy több tagállamot érintenek és a büntetendő cselekmények, azok mérete, jelentősége és következményei miatt a tagállamok közös fellépését kívánja meg.¹⁰

Az Európai Rendőrségi Hivatal (EUROPOL) létrehozásáról a Maastrichti Szerződés VI. címe K1 cikkének 9. pontja rendelkezik, amely szerint a terrorizmus, az illegális kábítószer-kereskedelem és a nemzetközi bűnözés egyéb súlyos formái elleni küzdelem

⁹ The Commission on Crime Prevention and Criminal Justice

¹⁰ Europol egyezmény I. cím 2. cikk (1)

érdekében a rendőri együttműködést, szükség esetén a vám-együttműködés bizonyos területeit, valamint a közösségi szintű információcserét egy Európai Rendőrségi Hivatal (EUROPOL) keretében kell folytatni.¹¹

Az Europol egyezmény ratifikációjáig, áthidaló megoldásként, korlátozott feladatkörrel¹² 1994. január 3-tól az EUROPOL Kábítószer Egység (EDU) láthatott el meghatározott feladatokat, illetőleg folytathatott előkészítő tevékenységet a későbbi EUROPOL felállításának megkönnyítése végett. Erre az 1993. június 02-án Koppenhágában aláírt nemzetközi megállapodás – melyet 1995. március 10-én meghosszabbítottak meg – biztosított lehetőséget. Az EUROPOL-t létrehozó egyezményt az Európai Unió 15 tagállama 1995. július 26-án írta alá Brüsszelben, azonban az egyezmény ratifikációja csak 1998 júniusára fejeződött be, és a szervezet csak ezt követően 1998. október 1-én kezdhetette meg a gyakorlati tevékenységét. A teljes körű működés megvalósulására újabb hónapok eltelte után 1999. július 1-én került sor. 1999. november 4-én tartották meg az Európai Bizottság és az EUROPOL közös szervezésében a szervezett bűnözés megelőzéséről szóló tanácskozást, melyen a nemzeti hatóságok, az üzleti és tudományos élet valamint a civil szerveződések képviselői 120 fővel vettek részt. A tanácskozás célja az volt, hogy a felsorolt szervezetek közösen dolgozzanak ki egy európai stratégiát a szervezett bűnözés megelőzése érdekében, ahol az illegális kereskedelem, a gazdasági és pénzügyi bűncselekmények¹³ voltak az érdeklődés középpontjában.

Példaként említendő meg, hogy egy olyan külön munkacsoport került létrehozásra, amely a hamis Euró elleni fellépés szükségszerű lépéseit dolgozza ki. Ennek kifejezetten preventív célja van, hiszen beláthatatlan következményekkel járhat, ha az EU hamisított fizetőeszköze nagy tételben piacra kerül. Olyan következménnyel is, ami akár az egész EU gazdaságát is megingathatja. Többek között ezért is ajánlják az EU országok számára, hogy a pénzhamisítás büntetési tételét az egyes országok minimum 8 év börtönbüntetéssel szankcionálják.

2.4. Az Európai Bűnmegelőzési Hálózat

A 2001/427/JHA számú Tanácsi Határozattal 2001. május 28-én döntöttek a Hálózat felállításáról¹⁴. A titkárságnak az Európai Bizottság ad otthont, tagjai a tagországok által delegált képviselők. Minden bűncselekménnyel foglalkozik, azonban kiemelt szerepet kap a fiatalokkal kapcsolatos problémák, az urbanizációs és a kábítószerrel összefüggő bűncselekmények. A fő célja, hogy fejlesszék a bűnmegelőzési technikákat mind országos mind Uniós szinten. Ennek érdekében a bűncselekményekkel és a bűnmegelőzéssel kapcsolatos információkat összegyűjtik és elemzik, egyszerűsítik az együttműködést, meghatározzák a bűnmegelőzés főbb területeit és megpróbálják a legjobb megelőzési technikákat kialakítani. Ezen túl kiemelt szerepet szánunk az EUROPOL-lal megvalósítandó kapcsolatnak.

¹¹ Masika Edit – Harmati Gergely: Egységes belbiztonsági és jogi térség Európában, ISM-Budapest 1999. 304.old.

¹² A kábítószeres bűncselekmények vonatkozásában

¹³ A pénzügyi bűncselekmények közös név alá értve a pénzmosást, csalást és a korrupciót is

¹⁴ European Crime Prevention Network (EUCPN)

2.5. Az INTERPOL

A 181 tagországot tömörítő INTERPOL a legnagyobb nemzetközi rendőri szervezet a világon, központja a franciaországi Lyonban található. 1923-ban alakult azért, hogy megkönnyítse a nemzetközi rendőri együttműködést, támogassa a nemzeti hatóságokat és azokat a szolgálatokat, amelyek célja a bűnmegelőzés és a bűnüldözés. Ezek közül is kiemelkedik a terrorizmus, a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények, a pénzügyi bűncselekmények, a high-tech bűnözés, és az emberkereskedelem elleni fellépés. Az egyik legfontosabb feladata azon személyek felkutatása, akik ellen valamely tagországban nemzetközi elfogatóparancsot bocsátottak ki. Ezen kívül hozzáférést biztosít a tagországoknak a központ adatbázisaihoz, amelyek nem csak a személyekre vagy ügyekre vonatkozó bűnügyi információkat tartalmazza, hanem a különböző bűncselekményekre vonatkozó általános helyzetértékelő jelentéseket, trendeket és módszereket is magában foglalja.

2.6. A Délkelet-Európai Együttműködési Kezdeményezés (SECI)

A Délkelet-Európai Együttműködési Kezdeményezés (SECI) egyezményen már látszik, hogy 1999-ben került aláírásra, így fokozottabb figyelmet fordít a bűnmegelőzésre is, hiszen már a megállapodás címe is a SECI keretében létrejött, az országhatárokat átlépő bűnözés megelőzésében és leküzdésében való együttműködésről szól. A Felek, a Megállapodásnak megfelelően, kijelölt hatóságaikon keresztül segítséget nyújtanak egymásnak az országhatárokat átlépő bűnözés megelőzésében, felderítésében, nyomozásában, üldözésében és visszaszorításában. A szervezett bűnözés területeiről is elsősorban a kábítószerrel, a gépjárművekkel kapcsolatos bűncselekmények, az emberkereskedelem, a fegyverkereskedelem és a pénzhamisítás bűncselekmények. A bűnmegelőzés érdekében különböző munkacsoportokat hoztak létre a különböző bűncselekmények kategóriájában. Ezen túl egyre több megállapodást kötnek és terveznek kötni nemzetközi szervezetekkel, valamint nem kormányzati szervekkel is.

3. Bűnmegelőzési programok

3.1. Crimestoppers

Bár nálunk az angol modell alapján honosodott meg, a Crimestoppers eredetileg Albuquerqueben, Új Mexikóban indult útjára 1976 Szeptemberében. Ennek közvetlen előzménye volt, hogy 1976 júliusában egy fiatal egyetemista dolgozott a város egyik kis benzinkútjánál, ahol két héttel az esküvője előtt két férfi kirabolta a benzinkutat, majd ezután hidegvérrel megölték. Ez a rablás egy a környéken elkövetett benzinkutaknál elkövetett rablássorozat tetőpontja volt. A kanadai születésű Greg MacAleese nevű Albuquerque-i Rendőrkapitányságon szolgálatot teljesítő rendőrtiszt meggyőződése volt, hogy az elkövetők a környékről származnak, ezért a közvetlen környezetben kell lenni olyan személyeknek, akik információkkal tudják segíteni a munkáját. Úgy gondolta, hogy a lakossághoz fordul segítségért, minek következtében újra eljátszatta a bűncselekményt. Helyi üzletembereket győzött meg arról, hogy ajánljanak fel jutalmat a nyomravezetőnek, miközben az informátornak teljes anonimitást ígért. A rekonstruált jeleneteket leadták a

helyi televízióban, a rádióban és közölték az újságokban is. Ezzel párhuzamosan pedig pénzjutalmat ajánlott fel a nyomravezetőnek. Ezeknek az együttes intézkedéseknek köszönhetően órákon belül jelentkezett egy tanú, aki olyan felvilágosítást tudott adni, mely információk alapján a két elkövetőt sikerült elfogni, majd a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte őket. A telefonhívások során beérkező információk további hat fegyveres rablás elkövetőit is segítettek felderíteni.

Bár már az 1980-as évek közepétől néhány város az Egyesült Királyságban kezdte lemásolni az az amerikai rendszert, a Crimestoppers programot 1988-ban vezették be Londonban abból a célból, hogy a bűnözőket minél előbb az igazságszolgáltatás elé lehessen állítani. Ennek érdekében egy ingyenesen hívható telefonszámot helyeztek üzembe, amelyen a telefonálók névtelenül tehették meg bejelentéseiket a gyanúsnak ítélt személyekkel vagy a környezetükben tapasztalható jelenségekkel kapcsolatban és ez a fajta névtelenség egyfajta biztonságérzetet teremtett a telefonálónak az általa vélt vagy valós megtorlásokkal szemben.

A Crimestoppers mára már országosan tevékenykedő rendszerré vált és a rendőrséggel kooperálva Nagy-Britannia 29 régiójában működik és számos támogatója van a civil közösség és a média képviselői közül. Az egész ország területén egységes, ingyenesen hívható telefonszám áll a lakosság rendelkezésére, és az ide érkező hívásokat legközelebb eső irodába irányítja.

2001 sikeres év volt a Crimestoppers történetében, ami arra bátorítja az embereket, hogy még gyakrabban hívják a névtelen telefonvonalat. 2001-ben 61.000 hívást regisztráltak és jelentős emelkedés volt az emberölésért és más súlyos bűncselekmények elkövetéséért letartóztatottak számában is. Gyakran érthetetlen, hogy az emberek nem akarnak direkt kapcsolatba lépni a hatóságokkal, azonban ez az alapítvány képessé teszi a rendőrséget, hogy hasznosítsa ezeket az információkat, miközben védi a telefonálók személyazonosságát.¹⁵ 2001-ben 40 emberöléssel gyanúsított személyt tartóztattak le és emeltek ellenük vádat a program alapján történt telefonhívások alapján. További 21 személyt tartóztattak le emberölés kísérlete miatt, ami jelentős emelkedés a 2000. évi 30 ilyen esethez képest.¹⁶

A program alkotója három olyan alapproblémát nevezett meg, amellyel a hatóságoknak szembe kell nézniük a tanúkeresés során:

- Félelem a megtorlástól (vagy bűnügyileg fertőzött környéken laknak, a munkahelyen jelenik meg a bűnözés vagy a családon belüli erőszak van jelen, de előfordul a bűnöző társaktól való félelem is).
- Érdektelen attitűd.
- Vonakodás a beavatkozástól (nem érzik magukat felkészültnek a közreműködésre).

Ezeket a problémákat ki kell küszöbölni. A lehetséges megoldás a tökéletesen biztosított névtelenség és bizonyos esetekben a pénzjutalom, azonban az esetek többségében a telefonálók számára nem a pénzjutalom jelenti a legfőbb ösztönzést. Ez bizonyítja azt, hogy Angliában a felhasználható bűnügyi információval szolgáló hívások csak kis százalékánál kerül sor jutalom kifizetésére és így is a kifizetett átlagos jutalom 200 GBP alatt van. A rendszer alapvetően regionális alapon működik, azonban az ország

¹⁵ Roy Clark, a Crimestoppers igazgatójának interjúja alapján

¹⁶ <http://www.crimestoppers-uk.org>

egészen egységes, ingyenesen hívható telefonszámmal, ami megteremti annak a lehetőségét, hogy bárki, bármikor, bárhol hívhatja a Crimestoppers vonalat, akármilyen bűncselekményre is vonatkozzon az információ. A hívásokat fogadók senkit nem kérnek személyazonosságának felfedésére, sőt figyelmeztetik a telefonálót, még mielőtt a szándéka ellenére túl sok részlettel szolgálna saját személyét illetően.

A Crimestoppers rendszer egy olyan összefogás eredménye, melynek három fő szereplője van: a rendőrség, a lakosság és a média. A közösség részéről az állampolgárok érdekeltek elsősorban a Crimestoppers létrehozásában. A média közvetítésével kerülnek a lakossághoz a kitűzött célok, a telefonszámok, az elkövetési módszerek, a rendőrségi hírek és felhívások. A Crimestoppers eredményessége a médiával történő együttműködésen alapul, ezért a legfontosabb támogatók a különböző televízió társaságok, rádióadók, helyi újságok. A rendőrség erre a célra specializálódott egysége üzemelteti azt a külön telefonszámot, amelyet bárki névtelenül felhívhat és a hívások minden esetben erre a rendőrségi számra futnak be. Szintén rendőrségi feladat a vonatkozó statisztikák összeállítása, beleértve a fogadott hívások, letartóztatások, vádemelések számát és a kifizetett pénzjutalmak mértékét is.

A programnak létezik egy olyan változata, amely kifejezetten az iskolás korosztályt célozta meg, hiszen vannak olyan bűncselekmények, amelyek elkövetői súlyozottan vagy kizárólag a fiatalabb korosztály köréből kerül ki. Ilyen bűncselekmények pl. a fenyegetés, kényszerítés, a diákok sérelmére elkövetett lopás, rablás, falfirkák festése, vandalizmus, valamint a kábítószer-fogyasztás. Mivel a bűncselekmények elkövetői általában az azonos korú csoportok tagjaiból kerülnek ki, így nagyobb az esélye annak is, hogy e körből kerülnek ki a tanúk is. Természetesen a fiatalkorúak vonatkozásában vannak olyan speciális körülmények, amelyeket fokozottan figyelembe kell venni. Annak ellenére, hogy ugyanazon fizetési feltételekkel kaphatnak jutalmat, mint a felnőttek, a fiatalkorúaknak nem tanácsos viszonylag nagy készpénzt kifizetni. Ezen túl bizonyos esetekben azt is meg kell fontolni, hogy célszerű-e bevonní a fiatalhoz közelálló felnőttet is az eljárásba.

Az Egyesült Királyságban alkalmazott crimestoppers nevű program alapján 2001. január 15-i megalakulásával vette kezdetét a Telefonanú Program az ORFK Bűnügyi Főosztály, Bűnmegelőzési Osztályán belül. A rendőrség szakemberei jelenleg egy fogadóállomáson várják a hívásokat reggel nyolctól este nyolcig a Teve utcai központban kialakított irodában.

Az első négy hónap alatt több mint nyolcezer hívás érkezett a zöldszámra, ezeket feldolgozva 491 ügyirat készült, amelyből idáig 237 érkezett vissza és ebből 76 már eredménnyel zárult. Összesen 45 nyomozás indult, 14 körözött személyt fogtak el a rendőrök és 11 lopott gépjárművet találtak meg. A bejelentések nagy része a fővárosban elkövetett jogsértésekkel kapcsolatos, ezt követik a Pest megyében előforduló törvénysértések, sőt az állampolgárok még a rendőrök ellen is jelentenek be panaszokat az ingyenes vonalon, ami azt jelenti, hogy a bizalom folyamatosan nő. A 2002. első félévében regisztrált eredmények megfelelnek a várakozásoknak. A vizsgált időintervallumban 10 601 hívás került rögzítésre úgy, hogy a napi hívások száma esetenként elérte a 130-140-et. Egy átlagosnak mondható napon ugyanez 80-90 hívást jelent.¹⁷

A magyarországi rendszer egyelőre budapesti központtal kezdte meg működését, ezért elsősorban a budapestiek hívását várják, de mivel a rendszer országos jellegű, így az ország bármely pontjáról érkező hívást a budapesti központban fogadnak.

¹⁷ http://web.b-m.hu/rendor/bun_meg.nsf

A Telefontanú program azoknak az állampolgároknak kínál új lehetőséget, akik rendelkeznek információval bűncselekményekről, bűnelkövetőkről, de eddig nem kívántak a rendőrséghez fordulni, mert féltnek az elkövető vagy társai, hozzátartozó esetleges bosszújától, vagy nem akarják vállalni a büntetőeljárásban a tanú szerepét, amely sok esetben többszöri kihallgatással és egyéb kötelezettségekkel jár. A modell értékű program adaptációját az a szakmai tapasztalat is erősítette, hogy hazánkban is csökkent a polgárok részéről a bűncselekményekkel kapcsolatos bejelentések száma, ugyanakkor a kriminális cselekmények emelkedtek. Magyarazataként mind gyakrabban a félelem és a hatósággal szembeni bizalmatlanság a leggyakoribb érv, ugyanakkor látható, hogy a lakosság jelentős részének van tudomása különböző bűncselekményekről, és ezek az információk jelentősen segítenék a rendőrség bűnmegelőző és bünfelderítő munkáját.

Jelenleg több mint 1000 helységben működik a Crimestoppers program vagy annak adaptációja szerte a világban.

3.2. Neighbourhood Watch

Egy másik bűnmegelőzési program, amely szintén az Egyesült Államokban indult útjára több évtizeddel ezelőtt az ún. Neighbourhood Watch. Ez a model 1968 óta működik sikeresen. az USA-ban, ahonnan 1982 júliusában vette át az angliai Millington/ Cheshire település. A cél ugyanaz volt, mint más közösségi megelőző kezdeményezések esetében, nevezetesen a helyi közösséget még biztonságosabbá tenni a bűnözőkkel szemben és ezzel is növelni a lakosok biztonságérzetét. Ebben a programban is hetente jelennek meg a helyi szinten elkövetett bűncselekményre vonatkozó közlemények a médiában, azért hogy felhívják a lakosok figyelmét és tanácsokkal szolgáljanak a hasonló cselekmények megelőzéséhez. A rendszer céljai között szerepel egy közösségi szemlélet kialakítása, a tulajdon védelme, és a gyanús esetek feljegyzése és jelentése, ezáltal a bűncselekmények elkövetésének lehetőségeinek a csökkentése, a tolvajok elrettentése. A rendszer előnyei, hogy, jobb közösségi hangulat, biztonságosabb lakóközösség alakul ki, ennél fogva a példák alapján csökken a betörés, a vandalizmus és a gépkocsikkal összefüggő bűncselekmények száma. Egy ilyen közegben a bűnmegelőzési tanácsok is hatékonyabban terjeszthetők

Egy felügyelő egység 5-15 házat magában foglaló területet ölel át, ahol a szomszédok figyelik egymás épületeit és vagyontárgyait. Ebből a közösségből választanak maguknak egy koordinátort, aki tartja a kapcsolatot a lakókkal a Neighbourhood Watch szervezettel és a rendőrséggel is. Ezen túl minden lakónak pénzbeli hozzájárulást is kell fizetni azért, hogy a kiegészítő költségeket fizetni tudják. Megállapították, hogy valójában kétszer annyi ember hiszi azt, hogyha a szomszéd figyel a házát, az sokkal jobb megelőzés, mint egy riasztó. Angol kutatók szerint négyből három ember gondolja úgy, hogy a program hatásos az olyan bűncselekmények ellen, mint a lakásbetörés vagy gépkocsi feltörés. Az 1982-es bevezetése óta több mint 6 millió otthont érint, amivel a legnagyobb önkéntes mozgalommá vált Angliában. A program előnyeit a biztosítók is egyre inkább felismerték és a programban részt vevő helyeken kisebb biztosítási összegeket határoznak meg.

Hazánkban az eredeti kezdeményezés adaptációja hivatalos formában Budapest XI. kerületében kezdett először szerveződni, hiszen nálunk is látszott, hogy az emberek egyre jobban igényelik a köz- és jogbiztonság javulását és ennek érdekében tenni is készek. Öntevékeny csoportjaikból született meg és vált ma már közel 60 ezer tagot számláló

szervezetté a polgárőrség, illetve indult útjára a társadalmi bűnmegelőzés egyik hatékony formája a Szomszédok Egymásért Mozgalom /SZEM/, ami egy olyan bűnmegelőzési program, amelynek célkitűzése a lakóközösségekben előforduló bűncselekmények megelőzése, illetve a biztonságosabb életkörülmények kialakítása.

A nagyvárosok egyre jobban elidegenedő közössége különösen kedvez a bűnözőknek, hiszen sok esetben a közvetlen lakásszomszédok sem ismerik egymást. Meg kell ismerni a lakótársakat és figyelni kell egymásra és egymás vagyontárgyaira, amihez természetesen fontos a jószomszédi viszony kiépítése. Ma már tény, hogy az egymás szomszédságában lakók az átlagosnál sokkal jobban figyelnek, vigyáznak egymás értékeire és közvetlen lakókörnyezetükre, felelősséget éreznek saját és mások személyi, tárgyi értékei iránt. A lakosok kötelezettséget vállalnak arra, hogy közvetlen szomszédjaik vagyontárgyait megfigyelik, és bármilyen gyanús eseményt észlelnek, egymással megbeszélnek és jelentik a rendőrségnek. Ez a program a magánélet tiszteletben tartása mellett elősegíti a bűnelkövetés megelőzését.¹⁸ A mozgalom biztonságot nyújt az egyéneknek, a családnak akkor is, ha hosszabb rövidebb időre elhagyja otthonát, de nagyobb biztonságot nyújt az otthon maradóknak is - különösen az időseknek és a gyermekeknek - azzal, hogy a közösségi területen kialakított jelző-riasztó rendszer szükség esetén az azonnali segítségnyújtás lehetőségét biztosítja. A programban részt vevők nem polgárőrök, nem járőröznek az utcán, hanem kapcsolatot tartanak a lakókörnyezetükkel, és az onnan származó adatokat eljuttatják a polgárőrökhöz, rendőrökhöz, így segítik azok munkáját. A Szomszédok Egymásért Mozgalom a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány pályázati úton, anyagilag is támogatja. A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány a Kormány kezdeményezésére 2001. novemberében alakult, jogutódjaként az Országos Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Közalapítványnak.

A bűnözés területileg eltérő kihívásaira csak helyi közügyként megfogalmazott bűnmegelőzési stratégiával és taktikával lehet hatékonyan reagálni. Az önkormányzat, mint a helyi szolgáltatások és szolgáltató intézmények többségének tulajdonosa, a helyi közigazgatás irányítója és mint testület, a helyi politika fóruma vezérli, motiválja és koordinálja a helyi bűnmegelőzést. Központi referencia/szereplőként meghatározó szerepe van az információk és a biztonsággal kapcsolatos adatok terjesztésében.¹⁹

3.3. A D.A.R.E program

A DARE²⁰ programot 1982-ben dolgozták ki az Egyesült Államokban, ahol Los Angelesben az iskolai szövetség és a helyi rendőrség együttműködésével kezdődött. Napjainkban már az összes államban alkalmazzák és világszerte egyre több ország kapcsolódott be vagy alakított ki a DARE alapjain saját programot, aminek következtében már 58 ország rendőrei vesznek részt a programban és évente 50 millió fiatal profitál a program oktatási anyagából, ami csak Nagy-Britanniában 480 iskolában 20.000 gyereket érint. A program lényege, hogy a fiatalok képessé váljanak ellenállni azoknak a hatásoknak, amelyeket a kábítószerrel, alkohollal vagy az erőszakkal való találkozásuk jelent az életük folyamán. Amerikában a fent felsorolt hatások közül 70-90%-ban a kábítószer szerepel a problémák között. A DARE egy olyan együttműködési program, amelyben rendőrtisztek,

¹⁸ <http://www.c3.hu/~polgaror/szem.htm>

¹⁹ Előterjesztés a Kormány részére A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló országgyűlési határozatról Budapest, 2003

²⁰ Drug Abuse Resistance Education

nevelők, diákok, szülők és a helyi közösség képviselői vesz részt azért, hogy egy olyan nevelési programot dolgozzanak ki az iskolák számára, mely segíti a fiatalok ellenállását a kábítószer és az erőszak negatív hatásai ellen. Ennek során segítse felismerni az egyértelmű és a nehezen észrevehető veszélyeket, melyeket az alkohol, a dohányzás, a marihuána vagy más kábítószer okoznak a kísérletező kedvű fiataloknak. Megelőző stratégiákat dolgoz ki – különösen a család, iskola, közösség kapcsolatában - azért, hogy ki lehessen alakítani azokat a védelmi tényezőket, melyek segítik a fejlődésben lévő gyerekek számára az ellenálló képességet a fent felsorolt káros hatások tekintetében. A stratégiák a szociális érzékenységet, a kommunikációs technikát, az önérzetet, az empátiás készséget, a döntési képességet, a konfliktus-megoldási képességet, a célok iránti érzékenységet, a függetlenséget és a pozitív alternatív megoldások keresését fejlesztik.

A tananyag 45-60 perces leckékből áll, melyet erre a célra speciálisan felkészített rendőrtiszt oktat hetente egyszer 17 héten keresztül, kiegészítve az iskolai tanár által adott instrukciókkal. Az oktatás általában valamilyen tantárgy keretében, annak programjába integrálva kerül lebonyolításra. Az iskolai oktatáson kívül több olyan program szervezésére is sor kerül, mely a célkorosztály érdeklődési körébe tartozik és ezen keresztül próbálják meg elérni a fiatalokat. A programban részt vállalók élettapasztalata is azt segíti elő, hogy fiatalok a lehetőségeik legjavát hozzák ki magukból. Ezen programok keretében szerveznek egyéb szabadidős rendezvényeket, amelyek a fiatalokat koruknál fogva érdeklik, valamint részt vevőként is népszerűsítik a programot ilyen rendezvényeken. Kedvező fogadtatásra talált az a gyakorlat is, hogy a végzett diákoknak egy kibocsátó ünnepség keretében adják át a DARE bizonyítványt. Ezen túl különböző kutatásokat is folytatnak, amelyek eredményét közzéteszik a médiában. Ilyen például az a tanulmány, amely rámutatott, hogy amennyiben a fiatalok által kedvelt színészek dohányoznak, akkor egyre több fiatal szokik rá a cigarettára. Vagy az a felmérés, amely kimutatta, hogy a marihuánát fogyasztók 15%-al rosszabb eredményeket érnek el a matematika felméréseken, mint az azzal nem élő társaik. Az alapítvány a működését a befizetésekből, adományokból, szponzori pénzekből valamint a szülői, helyi, közösségi támogatásokból fedezi. A program eredményei alapján döntöttek úgy hazánkban a szakemberek, hogy DADA elnevezéssel 1992-ben útjára indítják ezt, a fiatalok nevelését célzó bűnmegelőzési programot, amely egy a speciálisan magyar viszonyokra adaptált, átdolgozott változata az eredetinek.

A DADA mozaikszó, amelyben a betűk jelentése: Dohányzás-Alkohol-Drog-AIDS. Itt még a szavak sorrendje sem véletlenszerű, hiszen a betűk egymásutánisága követni igyekszik a fiatalok káros szenvedélyekre történő fokozatos rászokásait és az ezek következtében jelentkező veszélyeket, sőt egyben a használók számarányát is jelzi. A DADA célja, hogy a gyermekek mindenkor felismerjék a veszélyhelyzeteket, meg tudják különböztetni a pozitív és a negatív befolyásolásokat, ki tudják számítani döntéseik, cselekedeteik következményét, eredményét, képesek legyenek nemet mondani még a kortársaiktól érkező csábításnak, kínálásnak is, és a jelentkező konfliktushelyzeteiket úgy oldják meg, hogy ne érezzék vesztesnek magukat. A Program fő mondanivalója: megtanulni a veszélyhelyzetet mindenkor felismerni, a következményeket jól átgondolva helyesen dönteni, ha kell elutasítani a káros dolgokat, de mindenképpen el kell mondani, hogy mi történt és ha lehet, próbáljuk meg elkerülni a hasonló helyzeteket. A DADA Program a maga eszközeivel hozzájárul az egészséges, normakövető életszemlélet kialakításához és ahhoz, hogy a gyermek ne váljon bűncselekmények áldozatává, de

elkövetőjévé sem.²¹ A DADA Program a rendőr-pedagógus-szülő hármasságára, együttműködésére épül, ezért fontos eleme a tanári karral és a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartás, amely tantestületi üléseken és szülői értekezleteken valósul meg. A kétirányú rendszeres kapcsolattartás célja a végzett munkával kapcsolatos tájékoztatás, illetve a szülőktől, pedagógusoktól érkező „visszacsatolás”. Jelentős szerepet kapnak azok a feladatok, amelyeket a gyermekek otthon, szüleikkel közösen oldanak meg. A DADA tananyag egyes témakörei jól illeszkednek az iskolai szaktárgyak anyagához, ezek a pedagógus vezetésével a szakórákon „továbbvihetők”. Nálunk a programot csak kiképzett rendőr oktathatja, hiszen ő rendelkezik azokkal az ismeretekkel, mellyel sem a család, sem az iskola nem rendelkezik, valamint az egyenruhához kötődő preventív, rendőri jelleg kihangsúlyozása is csak így lehetséges. A foglalkozások szakítanak a hagyományos előadás-visszakérdezés tematikán, itt igen aktív szerep jut a leginkább érintetteknek, a gyerekeknek. Ezért sokszor kerül megbeszélésre olyan probléma, amelyet a gyerekek hoznak magukkal, így el lehet érni, hogy saját maguk tudják eldönteni -segítséggel- a pozitív és negatív hatásokat és ennek megfelelően megtalálják a helyes döntési mechanizmust.

A program fő mondanivalója, hogy először meg kell tanulni a veszélyhelyzetet felismerni, majd átgondolva a következményeket meghozni a helyes döntést. Ennek során meg kell tanulni nemet mondani az ártalmas dolgokra. Meg kell értetni a gyerekekkel, hogy a foglalkozások alatt a tapasztalataikat mondják el, ezáltal is a megismert veszélyhelyzeteket próbálják meg elkerülni. A legfontosabb, hogy ne váljanak se áldozattá, se elkövetővé. A tananyag megpróbálja megtanítani a diákokat azokra a szociális magatartásokra, amelyek által felismerik és ellenállnak a kábítószernek, az erőszaknak és az egyéb rájuk leselkedő veszélyeknek. Ezért elsajátítják az elutasítási taktikákat, fejlesztik az önismeretet, a kockázatvállalást és döntéshozást, ezáltal elősegítik az interperszonális kapcsolatokat és a kommunikációs technikát, a kritikus gondolkodásmódot és a pozitív és negatív hatások szétválasztását.

A DADA oktató szerepköre voltaképp oktató-nevelő szerepkör, tehát a pedagógussal szemben támasztott ismeretek és hivatásbeli elvárások a személyére ugyanolyan érvénnyel vonatkoztathatóak. Ám egy tekintetben mégis eltér attól. Ez pedig a DADA oktató pozíciója. A DADA oktató végeredményben csak szerepkörében pedagógus, pozíciójában azonban rendőr, így pedagógusi szerepét mégiscsak idézőjelbe kell tenni.²²

Beépítésre kerültek a programba azok az új jelenségek, melyek az utóbbi években kerültek előtérbe, és az ifjúságot érintik, vagy foglalkoztatják. Ilyenek az internetes bűnözés, a csoportos erőszak, a futball-huliganizmus, a szexuális agresszió, a családon belüli erőszak, az ún. „plaza kultúra”, a média hatása és még sok más. A DADA szerkezete is megváltozott. Korábban a Program végigkísérte a tanulókat 6-tól 14 éves korukig, hosszú éveken keresztül, általában havonta egy alkalommal találkoztak az oktató rendőrrel. Az új rendszerben két, egymástól független, mégis szerves egységet képező törzsanyagot került kialakításra. Ezek önálló foglalkozásokként is megállják a helyüket, de a törzsanyag témakörei rövid idő alatt, egymás után is feldolgozhatók. Az *alsó tagozatos* törzsanyagba 13+1 óra került, melyet a helyi elvárásoknak megfelelően lehet bővíteni. Ajánlott életkor: 9-10 év. A *felső tagozatos törzsanyag* 22 órából áll, mely szintén bővíthető. Ajánlott

²¹ http://web.b-m.hu/rendor/bun_meg.nsf/

²² Rác Ferenc: DADA oktatók kézikönyve. Budapest, 2002. 45. o.

életkor: 12-13 év. A 2001/2002. tanévben az ország minden részén 341 településen, 584 általános iskola, 2.400 osztályában 55.633 kisdíákhoz juttatta el a Programot 393 rendőr.²³

A megelőzés sikere érdekében fontos az iskolás képzésen kívül az ismeretterjesztést a különböző ifjúsági csoportokban is valamint a reprezentatív részvételt különböző kiállításokon és vásárokon. Meg kell jelenni a fiatalokat érintő programokon, a diákok festményeiből, verseiből, írásaiból rendezett kiállításokon. A fenti programok szervezésének legnagyobb nehézsége, mint annyi más esetben is, a finanszírozottság hiánya, melyet a szponzorként megjelenő civil szervezetek bevonásával lehet áthidalni.

4. Összegzés

Láthattuk, hogy a nemzetközi szervezetek nem az egyén vagy a kisebb közösség szintjén kívánják elérni céljaikat, hanem az országok összefogását feltételezve akár regionális, akár világméretű együttműködést megvalósítva. Természetesen itt már a kiemelt bűncselekményekre összpontosítva valósul meg a bűnmegelőzés, mindig a legakutabb problémára koncentrálva és ebből következően legnagyobb mértékben a szervezett bűnözésre tekintettel. Ezért míg a kábítószer bűnözés elleni küzdelem a 80-as 90-es évek prioritását élvezte, az ismert 2001. évi merénylet után a terrorizmus lépett az első helyre több ország vonatkozásában is. Világos, hogy más fenyegetettség is jelen van, így Európában egyre erőteljesebb az Euróhamisítók és az emberkereskedelmet folytatók elleni fellépés is. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy ezzel kifejezett sorrendet kell vagy érdemes felállítani, itt inkább arról van szó, hogy ezen a területen több megállapodás és deklaráció jut kifejezésre a nemzetközi életben. Az egyezményekben a megelőzés már nem is, mint cél, hanem mint feladat jelentkezik a bűnüldözés vonatkozásában. Az szerződések szövegeinek megfogalmazása során pedig egyre inkább már a bűnmegelőzés és a bűnüldözés sorrend a használatos.

A bűnmegelőzés feladatainak meghatározása során itt természetesen átfogóbb és sokkal általánosabb elképzelésekkel lehet találkozni. A nemzeti kooperáció során beszerzett információk alapján elemzéseket készítenek, ezekből trendeket állítanak fel és ezek értékelése alapján dolgoznak ki különböző stratégiákat és terveket. Ezekből tudják azután összeállítani az egyes bűncselekmények megelőzésére szolgáló projekteket és oktatási anyagokat²⁴ is. Erre egy jó példa a Magyar Rendőrség által összeállított kézikönyv, amely a gépkocsi feltörésnél használatos legújabb technikákat mutatja be, mely útmutatót már átvette a SECI és az EUROPOL is tanulmányozásra. Az általánosabb anyagoknál konkrétabb, amikor nemzetközi szintű akciókat bonyolítanak le vagy különböző munkacsoportokat hoznak létre az egyes szervezetek koordinációjának támogatásával. Ilyen operáció volt 2003-ban a Léda nevű, emberkereskedelem elleni vagy az Amfiktion elnevezésű, kábítószer-bűnözés elleni akció, melyekben hazánk is részt vett.

Több országot érintő konferenciák, továbbképzések állandóan napirenden vannak, ugyanúgy, mint a tudományos kutatások támogatása. Ezek a kutatások azután még segítségül szolgálhatnak a kisebb, közösséget érintő programoknak is, melyek során megállapíthatjuk, hogy míg az így szolgáltatott eredményeket a kisebb programok

²³ ORFK adatok alapján

²⁴ Ilyen anyag készült az Euró bevezetésekor, hogy az állampolgárok minél nagyobb bizonyossággal meg tudják különböztetni a hamis pénzt a valóditól, megelőzve ezáltal, hogy bűncselekmény áldozatává váljanak. Ez az Európai Központi Bank támogatásával készült. Az Európai Központi Bank és az Europol között együttműködési megállapodás van érvényben.

használhatják, addig azok tapasztalatait felhasználhatják a globális értékelések során. Így egészítheti ki egymást pozitívan az a két eltérő jellegű bűnmegelőzési konstrukció, melyet az előző oldalak során, kiragadott példák alapján próbáltam bemutatni.